Хмельницький інститут
імені Блаженнішого Володимира, Митрополита Київського і всієї України
Приватного акціонерного товариства "Вищий навчальний заклад
"Міжрегіональна Академія управління персоналом"

КУРСОВА РОБОТА

Фінанси

За темою: Майнове страхування та його розвиток в Україні

студентка II курсу,

спеціальність: Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Баранчук Дарія Ігорівна

Група ІН8-12-23-Б1ФБС(4.6з)

Прізвище та ініціали викладача : Оліх Г. І.

Прізвище та ініціали фахівця деканату : Лівшун С.В.

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ

ЗМІСТ

ВСТУП ……3

РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи майнового страхування…….5

1.1. Поняття, сутність та функції майнового страхування……..5

1.2. Класифікація видів майнового страхування……..7

1.3. Правові засади та регулювання майнового страхування в Україні…….9

1.4. Зарубіжний досвід у сфері страхування майна……13

РОЗДІЛ 2. Аналіз сучасного стану ринку майнового страхування в Україні……..….15

2.1. Динаміка розвитку майнового страхування в Україні……..…15

2.2. Особливості страхування майна у воєнний та післявоєнний період……..17

2.3. Проблеми розвитку майнового страхування……21

РОЗДІЛ 3. Перспективи розвитку майнового страхування в Україні…..25

3.1. Вплив цифровізації та інновацій на майнове страхування…….25

3.2. Потенціал розвитку страхування житла, аграрного майна та бізнес-активів…….27

3.3. Напрями удосконалення системи майнового страхування в Україні…….30

ВИСНОВКИ……..33

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…….35

ВСТУП

Сучасний розвиток фінансової системи України характеризується суттєвими змінами, пов’язаними з трансформацією економічних відносин, цифровізацією фінансових послуг та впливом глобальних і внутрішніх кризових факторів. У цих умовах особливого значення набуває майнове страхування, яке є важливим інструментом захисту майнових інтересів населення та суб’єктів господарювання. Воно забезпечує компенсацію збитків у разі настання непередбачуваних подій, сприяє стабільності фінансового становища підприємств і домогосподарств, а також виступає одним із механізмів формування довіри до фінансового ринку.

Актуальність теми зумовлена кількома чинниками. По-перше, рівень проникнення майнового страхування в Україні залишається низьким порівняно з розвиненими країнами, де охоплення житла, бізнес-активів та аграрного майна страховими програмами становить від 60 до 80 %. По-друге, воєнні події в Україні призвели до масштабних руйнувань інфраструктури та житлового фонду, що наочно продемонструвало критичну потребу у дієвих механізмах фінансового відшкодування збитків. По-третє, цифровізація фінансового сектору створює нові можливості для модернізації страхових послуг, підвищення їхньої доступності, прозорості та ефективності. Отже, дослідження розвитку та удосконалення системи майнового страхування в Україні має вагоме теоретичне та практичне значення.

Мета дослідження полягає у визначенні особливостей функціонування системи майнового страхування в Україні, аналізі сучасних тенденцій її розвитку та обґрунтуванні перспективних напрямів удосконалення з урахуванням цифровізації та інноваційних технологій.

Для досягнення поставленої мети у роботі передбачено розв’язання таких **завдань**:

• розкрити сутність майнового страхування та його роль у системі фінансових відносин;

• проаналізувати сучасний стан ринку майнового страхування в Україні;

• дослідити вплив цифровізації та інноваційних технологій на розвиток страхових продуктів;

• виявити проблеми та перспективи страхування житла, аграрного майна та бізнес-активів;

• запропонувати напрями удосконалення системи майнового страхування в умовах сучасних викликів.

Об’єкт дослідження – система майнового страхування в Україні.

Предмет дослідження – економічні відносини, що виникають у процесі організації та функціонування майнового страхування, а також механізми його вдосконалення.

Методи дослідження ґрунтуються на поєднанні загальнонаукових і спеціальних методів: аналізу та синтезу, індукції та дедукції, статистичного та порівняльного аналізу, системного підходу, а також методів економіко-математичного моделювання та узагальнення практичного досвіду.

Практична значимість дослідження полягає у можливості використання його результатів у діяльності страхових компаній, державних органів і суб’єктів господарювання для підвищення ефективності системи захисту майнових інтересів. Запропоновані у роботі напрями удосконалення можуть сприяти формуванню більш стійкого, конкурентоспроможного та інноваційного страхового ринку в Україні.

Структура роботи відповідає поставленій меті та завданням. Курсова складається зі вступу, трьох розділів, які містять теоретичний, аналітичний та практичний аспекти дослідження, висновків і списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи майнового страхування

1.1. Поняття, сутність та функції майнового страхування

Майнове страхування є важливим сегментом фінансової системи, що виконує функції захисту та відновлення вартості активів у разі їх пошкодження чи втрати. У широкому фінансово-економічному розумінні майнове страхування можна розглядати як механізм перерозподілу фінансових ресурсів між учасниками ринку з метою компенсації збитків, спричинених дією ризикових факторів.

Майнове страхування – це вид страхування, при якому об’єктом виступають майнові інтереси, пов’язані з володінням, користуванням або розпорядженням майном, а страхова компанія зобов’язується відшкодувати страхувальнику збитки у випадку пошкодження чи втрати цього майна внаслідок настання страхового випадку[1].

Об’єктами майнового страхування можуть виступати будівлі, споруди, обладнання, транспортні засоби, товарно-матеріальні цінності, фінансові інструменти, сільськогосподарське майно тощо. У системі національної економіки майнове страхування є своєрідним «фінансовим буфером», який забезпечує безперервність господарських процесів і мінімізує негативні наслідки від непередбачуваних подій.

Історично потреба у майновому страхуванні виникла одночасно з розвитком приватної власності та товарно-грошових відносин. Перші форми такого страхування відомі ще у середньовіччі, коли купці об’єднувалися для спільного покриття збитків від морських перевезень. У сучасних умовах майнове страхування стало невід’ємним елементом фінансової інфраструктури, а в країнах з розвиненою економікою воно охоплює значну частку активів домогосподарств та бізнесу.

Сутність майнового страхування полягає у формуванні спеціалізованого страхового фонду за рахунок страхових премій, сплачених клієнтами. Цей фонд використовується для компенсації збитків у випадку настання страхових подій. Такий механізм дозволяє перерозподілити індивідуальні ризики між

великою кількістю учасників і забезпечити фінансову стійкість як окремих суб'єктів господарювання, так і економіки в цілому.

Фінансово-економічна роль майнового страхування реалізується через його основні функції:

1. Ризикова функція. Забезпечує захист майнових інтересів від можливих фінансових втрат. Ризики втрати або пошкодження активів переносяться від страхувальника до страховика, що підвищує передбачуваність та стабільність фінансових результатів.

2. Компенсаційна функція. Полягає у відшкодуванні збитків у межах страхової суми, що дозволяє підприємствам та домогосподарствам швидше відновлювати платоспроможність і ліквідність.

3. Перерозподільча функція. Страхові премії, сплачені багатьма страхувальниками, акумулюються у страховому фонді, з якого здійснюється виплата компенсацій тим, хто зазнав збитків. Це дозволяє здійснювати масштабний перерозподіл фінансових ресурсів.

4. Інвестиційна функція. Тимчасово вільні кошти страхових резервів розміщуються на фінансовому ринку у вигляді банківських депозитів, цінних паперів чи інших фінансових інструментів. Це сприяє розвитку фінансової системи, забезпечує додаткові надходження до державного бюджету через податкові платежі та створює інвестиційний потенціал економіки.

5. Стабілізаційна функція. Наявність розвиненої системи майнового страхування сприяє підтриманню економічної безпеки держави, оскільки знижує рівень фінансових ризиків, пов'язаних із підприємницькою діяльністю та управлінням активами[2].

На сучасному етапі розвитку України майнове страхування набуває особливого значення у зв'язку з воєнними діями та економічними викликами. Втрата житла, пошкодження підприємств, транспортних засобів і сільськогосподарського майна створюють підвищений попит на ефективні страхові продукти. Одночасно страхові компанії стикаються з проблемою зростання ризиків та зниженням платоспроможності населення, що вимагає

пошуку нових фінансових інструментів та державної підтримки цього сегмента.

Таким чином, майнове страхування виконує комплексну роль у фінансовій системі держави: воно одночасно забезпечує індивідуальний захист власників активів і формує інституційні фінансові ресурси, що беруть участь у процесах інвестування та розвитку національної економіки.

В умовах невизначеності та ризикових факторів воно стає невід'ємним елементом фінансової стабільності та безпеки держави[3].

1.2. Класифікація видів майнового страхування

Майнове страхування є однією з ключових ланок системи страхових відносин, оскільки воно забезпечує захист матеріальних цінностей фізичних та юридичних осіб від фінансових втрат у разі настання страхового випадку. Класифікація видів майнового страхування дозволяє систематизувати різноманітні страхові продукти та визначити їх специфічні особливості, що важливо для страхових компаній, клієнтів та державного регулювання ринку.

Відповідно до Закону України «Про страхування» об'єктом страхування можуть бути майнові інтереси, які не суперечать законодавству України [1]. А вищезазначені сфери поділяються на три основних галузі страхування, які вказані в Законі про страхування:

1) особистого страхування (об'єкти — життя, здоров'я і працездатність страхувальників або застрахованих);

2) майнового страхування (об'єкти — майно в різних його видах: рухомі та нерухомі матеріальні цінності, грошові кошти, доходи);

3) страхування відповідальності (об'єкт — відповідальність за шкоду, заподіяну страхувальником життю, здоров'ю, майну третьої особи).

За своєю економічною сутністю майнове страхування поділяється на декілька основних груп, кожна з яких характеризується певним об'єктом

страхування, специфікою ризиків та механізмом визначення страхових виплат. Однією з найпоширеніших класифікацій є розподіл страхових продуктів за об’єктами страхування:

1. Страхування нерухомого майна. До цієї категорії належать житлові та комерційні будівлі, приміщення, споруди, інженерні комунікації та інші об’єкти, що мають постійне місце розташування. Особливістю такого страхування є необхідність оцінки ринкової або відновної вартості об’єкта, а також врахування специфічних ризиків, пов’язаних із природними катастрофами, пожежами, затопленням та іншими надзвичайними подіями.

2. Страхування рухомого майна. Це страхування охоплює транспортні засоби, обладнання, товари, сировину та інші матеріальні цінності, що можуть переміщуватися або тимчасово зберігатися. Особливістю даного виду страхування є широкий спектр ризиків, серед яких пошкодження, крадіжка, викрадення та інші непередбачувані обставини, що можуть призвести до фінансових втрат власника майна[4].

3. Страхування фінансових інтересів підприємств. До цієї категорії відносять страхування майнових втрат, пов’язаних із діяльністю підприємств, наприклад, страхування прибутку, втрати доходів, ризиків виробничих простоїв або збитків від пошкодження майна, необхідного для функціонування бізнесу. Такий підхід дозволяє не лише зберегти матеріальні активи, а й забезпечити стабільність фінансових показників компанії.

Крім об’єктного підходу, страхування майна класифікують за іншими критеріями. Наприклад, за джерелом страхового ризику виділяють природне та техногенне страхування. Природне страхування включає ризики, пов’язані з природними явищами, такими як повені, землетруси, бурі чи град. Техногенне страхування спрямоване на захист від збитків, що виникають у результаті людської діяльності: пожежі, аварії на виробництві, транспортні інциденти тощо.

Ще одним важливим критерієм є форма надання страхових послуг. Залежно від цього виділяють індивідуальне та групове страхування.

Індивідуальне страхування передбачає оформлення договору на конкретний об’єкт або особу, тоді як групове охоплює одразу велику кількість об’єктів чи осіб, наприклад, страхування майна всіх співробітників підприємства або автопарку компанії.

Класифікація майнового страхування також включає спеціалізовані види, що відображають сучасні потреби ринку та особливості правового регулювання. До них належать страхування від стихійних лих, страхування від фінансових ризиків, страхування транспортних засобів (КАСКО та ОСЦПВ), страхування відповідальності власника майна та інші. Такий поділ дозволяє страхувальникам вибирати найбільш оптимальні програми страхового захисту, а страховикам – формувати комплексні пропозиції та управління ризиками[5].

Таким чином, класифікація видів майнового страхування є необхідною умовою ефективного функціонування страхового ринку. Вона забезпечує системність страхових продуктів, визначає специфіку страхових ризиків, а також сприяє формуванню адекватних страхових тарифів та умов виплат. Завдяки цьому майнове страхування здатне виконувати свою основну функцію – зменшувати фінансові втрати фізичних та юридичних осіб у разі настання страхових подій та забезпечувати економічну стабільність учасників страхових відносин.

1.3. Правові засади та регулювання майнового страхування в Україні

Правові засади майнового страхування в Україні формують основу для функціонування страхового ринку, забезпечують захист прав та інтересів страхувальників і страховиків, а також сприяють стабільності фінансової системи держави. Законодавче регулювання страхових відносин визначає рамки, в яких страхові компанії здійснюють свою діяльність, встановлює вимоги до договорів страхування, правил виплат та контролю за виконанням зобов’язань.

Система законодавства, яка регулює страхову діяльність, складається з:

• загального законодавства;

• спеціального страхового законодавства;

• підзаконних нормативних актів.

Правові норми та принципи регулювання страхової сфери визначаються Конституцією України, міжнародними договорами, законами і постановами Верховної Ради, указами та розпорядженнями Президента, постановами й розпорядженнями Кабінету Міністрів, а також інструкціями, методиками, наказами і листами міністерств та відомств. Окреме місце займають акти профільного органу нагляду за страховою діяльністю – Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг).

Базу законодавчого регулювання страхового ринку становлять Конституція України та Закон України «Про страхування». Загальні принципи страхування також викладено у Господарському кодексі України.

Законодавство визначає права й обов'язки учасників страхового ринку, порядок укладення та виконання договорів, умови страхових виплат і відшкодування, форми страхування, перелік добровільних і обов'язкових його видів. Крім того, воно регламентує систему державного нагляду, компетенцію регуляторних органів, порядок ліцензування страховиків, вимоги до правил страхування, платоспроможності компаній, їхнього статутного капіталу, формування та розміщення страхових резервів.

До основних законів, що характеризують державне регулювання страхового ринку, належать:

• Закон України «Про господарські товариства»;

• Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»;

• Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» тощо.

Нормативно-правові акти міністерств і відомств деталізують законодавчі положення. Зокрема, склад податків для страховиків закріплений у Податковому кодексі, а порядок їхньої сплати – у відповідних наказах та інструкціях Міністерства фінансів, Міністерства доходів і зборів тощо.

Окремі документи регламентують діяльність страхових посередників, порядок здійснення перестрахування, функціонування товариств взаємного страхування, роботу аварійних комісарів та інші специфічні питання страхового ринку. [6].

Регулювання майнового страхування здійснюється через кілька основних механізмів. По-перше, це ліцензування страховиків, що гарантує, що компанія має необхідний капітал, кваліфікований персонал та дотримується стандартів фінансової стабільності. По-друге, це державний нагляд, який виконує Національний банк України. Нагляд забезпечує дотримання страховиками законодавчих вимог, перевіряє правильність ведення обліку, виконання фінансових зобов’язань перед страхувальниками, формування страхових резервів та своєчасне проведення страхових виплат. Додатково, державний контроль спрямований на запобігання фінансовим зловживанням та шахрайству на ринку страхових послуг, що підвищує рівень довіри до страхових компаній серед громадян та бізнесу.

Особлива увага приділяється правовим аспектам страхових договорів, які є основою взаємних відносин між страховиком і страхувальником. Закон передбачає, що договір страхування повинен містити чіткі умови щодо об’єкта страхування, страхової суми, страхового ризику, терміну дії договору, порядку визначення та виплати страхового відшкодування. Це дозволяє не лише уникати можливих конфліктів, а й забезпечує правову визначеність для обох сторін[7].

Крім загальних правил, правове регулювання включає спеціальні норми для окремих видів майнового страхування. Наприклад:

• Страхування транспортних засобів регулюється Законом України «Про обов’язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників

наземних транспортних засобів», який встановлює порядок проведення страхових виплат за шкоду, заподіяну третім особам, а також визначає вимоги до добровільного страхування КАСКО.

• Страхування нерухомого майна та комерційного майна врегульоване постановами Кабінету Міністрів України, які встановлюють мінімальні стандарти оцінки ризиків та порядок формування страхових тарифів.

• Страхування фінансових інтересів підприємств регулюється Методичними рекомендаціями Національного банку України щодо формування страхових резервів, а також положеннями Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» (№ 2664-IV), які визначають порядок взаємодії страхових компаній з юридичними особами та банківськими структурами.

Важливим елементом є захист прав страхувальників. Законодавство передбачає механізми відшкодування шкоди, врегулювання спорів у випадках неналежного виконання зобов’язань страховиком, а також створення страхових резервів для покриття потенційних ризиків. Окрім цього, передбачено контроль за рекламою та наданням інформації про страхові продукти, щоб уникнути введення споживачів в оману та забезпечити прозорість страхових пропозицій[8][9].

Таким чином, правові засади та регулювання майнового страхування в Україні забезпечують комплексний підхід до управління ризиками, фінансової стабільності страхового ринку та захисту прав учасників страхових відносин. Чітко визначені закони, нормативні акти та державний нагляд сприяють підвищенню довіри до страхових компаній, ефективному управлінню ризиками та забезпечують економічну безпеку громадян і підприємств у разі настання страхових подій.

1.4. Зарубіжний досвід у сфері страхування майна

Досвід зарубіжних країн у сфері страхування майна є важливим джерелом знань для розвитку українського ринку страхових послуг, оскільки дозволяє аналізувати передові практики, підходи до регулювання, організацію страхових продуктів та управління ризиками. Вивчення міжнародного досвіду сприяє підвищенню ефективності страхування майна, запровадженню сучасних технологій та вдосконаленню нормативно-правової бази.

В європейських країнах страхування майна має високу частку покриття ризиків, що обумовлено стабільною економікою, розвиненою системою регулювання та широкою культурою страхування серед населення. Наприклад, у Німеччині страхування житла та комерційного майна є однією з найбільш поширених форм страхових послуг[10]. Основними принципами німецького страхового ринку є прозорість договорів, чіткі умови страхових виплат та обов’язкове страхування окремих видів майна, таких як будівлі у великих містах, для запобігання фінансових втрат під час стихійних лих. Крім того, у Німеччині широко практикується страхування відповідальності власників майна, що захищає не лише майно, а й фінансові інтереси третіх осіб.

В США страхування майна характеризується великою різноманітністю продуктів та високим рівнем добровільного покриття. Особливістю американської системи є поширення комплексного страхування, що поєднує захист житла, транспортних засобів та фінансових інтересів у єдиному пакеті. Крім того, американські страховики широко використовують актуарні моделі оцінки ризиків, страхові рейтинги та сучасні технології управління даними, що дозволяє оптимізувати страхові тарифи та підвищувати точність прогнозування фінансових втрат.

У Великій Британії страхування майна також має розвинуту нормативну базу та сильну систему контролю. Держава визначає обов’язкові види страхування, наприклад, страхування цивільної відповідальності власників житла та орендованого майна. Крім того, британські страхові компанії активно

впроваджують інноваційні продукти, такі як страхування «розумного» майна (Smart Home) та страхування ризиків, пов’язаних із технологічними збоями або кіберзагрозами, що дозволяє враховувати сучасні виклики та потреби споживачів[11].

Особливо цікавим є досвід Японії, де страхування майна тісно пов’язане з управлінням ризиками природного характеру, таких як землетруси, тайфуни та цунамі. Японські страховики активно використовують страхування катастроф, накопичувальні фонди та спеціальні резерви для компенсації збитків, що виникають внаслідок масових стихійних явищ. Цей підхід дозволяє зменшувати фінансовий ризик для держави та громадян і підвищує рівень готовності до надзвичайних ситуацій.

Аналіз зарубіжного досвіду показує, що успішне майнове страхування базується на кількох ключових факторах:

1. Розвинена нормативно-правова база, яка визначає обов’язкові та добровільні види страхування.

2. Високий рівень фінансової грамотності населення та корпоративних клієнтів.

3. Використання сучасних технологій оцінки ризиків, управління резервами та прогнозування страхових подій.

4. Прозорість умов договорів та захист прав страхувальників через ефективну систему контролю та нагляду[12].

Для українського ринку страхування майна вивчення зарубіжного досвіду є важливим для вдосконалення нормативних документів, формування страхових продуктів, адаптованих до сучасних ризиків, а також підвищення довіри населення до страхових компаній. Запровадження передових практик, таких як комплексне страхування, страхування катастроф та цифрові технології управління ризиками, сприятиме розвитку фінансової стабільності та ефективності страхового сектора України.

РОЗДІЛ 2. Аналіз сучасного стану ринку майнового страхування в Україні

2.1. Динаміка розвитку майнового страхування в Україні

Майнове страхування є важливою складовою фінансового ринку України та виступає одним із інструментів захисту економічних інтересів населення, бізнесу і держави. Розвиток цього сегмента має безпосередній вплив на стабільність фінансової системи, адже він забезпечує збереження активів, гарантує повернення коштів у разі настання ризикових подій та створює умови для відновлення господарської діяльності. У сучасних умовах війни, фінансової нестабільності та структурних змін в економіці, аналіз динаміки розвитку майнового страхування набуває особливої актуальності[14][15].

За останнє десятиліття ринок майнового страхування України зазнав суттєвих трансформацій. Якщо у 2015–2019 рр. спостерігалися відносно стабільні темпи зростання, то починаючи з 2020 р. пандемія COVID-19 призвела до скорочення обсягів страхових премій, зниження купівельної спроможності населення та переорієнтації страховиків на більш ліквідні види страхування, зокрема автострахування. Водночас у післякризовий період 2021 року ринок демонстрував ознаки відновлення: зростали обсяги страхових резервів, а також спостерігалося підвищення інтересу з боку банківських установ до страхування заставного майна.

Проте повномасштабна війна, що розпочалася у 2022 році, кардинально змінила динаміку розвитку ринку. Значна частина об’єктів нерухомості та інфраструктури була зруйнована, що спричинило суттєві фінансові втрати для страхових компаній. Одночасно скоротився обсяг нових страхових договорів, оскільки у населення та бізнесу зменшилися вільні фінансові ресурси для сплати страхових премій. За даними Нацбанку України, у 2022 році частка майнового страхування у загальній структурі ринку скоротилася, а обсяг страхових премій знизився більш ніж на третину у порівнянні з довоєнним періодом.

Важливо зазначити, що майнове страхування в Україні має тісний зв’язок із банківською системою. Значна частина договорів укладається при іпотечному кредитуванні, автокредитах та корпоративному фінансуванні, де страхування виступає інструментом захисту інтересів банку-кредитора. У кризових умовах цей сегмент залишається відносно стабільним, адже фінансові установи зобов’язують позичальників страхувати заставне майно. Таким чином, банки фактично підтримують функціонування ринку, забезпечуючи мінімальний рівень попиту на страхові продукти[16].

З фінансової точки зору майнове страхування сприяє акумулюванню значних обсягів грошових ресурсів у вигляді страхових резервів, які надалі розміщуються у фінансових інструментах. Це створює додатковий інвестиційний потенціал для економіки та зміцнює фінансову стійкість страховиків. Водночас український ринок характеризується низьким рівнем проникнення страхування (insurance penetration), що становить менше 1% ВВП, тоді як у країнах ЄС цей показник перевищує 5–6%. Такий розрив зумовлений низьким рівнем фінансової грамотності населення, нестачею довіри до страхових компаній та обмеженою платоспроможністю домогосподарств[17].

Динаміка виплат за договорами майнового страхування також свідчить про проблеми ринку. У кризові періоди зростає кількість страхових випадків, що підвищує рівень виплат і знижує рентабельність компаній. Особливо гостро ця проблема проявилася у 2022–2023 рр., коли страхові компанії зазнали значних збитків через руйнування житлового фонду, промислових об’єктів та транспортної інфраструктури. У результаті, частина страховиків була змушена переглянути свої тарифні політики, підвищивши вартість страхових послуг, що ще більше знизило доступність страхування для населення.

Разом з тим, у 2023–2024 рр. намітилися певні позитивні тенденції. Зростає роль міжнародних донорів і партнерів, які сприяють формуванню механізмів перестрахування воєнних ризиків. Це дозволяє українським

страховикам знижувати власне фінансове навантаження та забезпечувати виконання зобов'язань перед клієнтами. Крім того, в умовах воєнного стану активізувалася співпраця страхових компаній із банками, що посилює взаємозв'язок між фінансовими інститутами[18].

Загалом динаміка розвитку майнового страхування в Україні є суперечливою.

З одного боку, спостерігається зростання інтересу з боку фінансових установ, поступове впровадження цифрових технологій у сфері страхування та міжнародна підтримка. З іншого боку, основними стримуючими факторами залишаються військові ризики, низька платоспроможність населення, обмежений доступ до фінансових ресурсів та недостатня капіталізація страхових компаній.

Таким чином, аналіз показує, що сучасна динаміка розвитку майнового страхування в Україні перебуває під впливом як зовнішніх (військово-політична ситуація, глобальні фінансові кризи), так і внутрішніх факторів (економічна нестабільність, низький рівень довіри до страхового ринку). Подальший розвиток цього сегмента потребує посилення взаємодії з банківським сектором, удосконалення державного регулювання та підвищення фінансової грамотності населення[19].

2.2. Особливості страхування майна у воєнний та післявоєнний період

Воєнні дії стали безпрецедентним викликом для фінансового сектору України, зокрема й для ринку майнового страхування. Умови воєнного стану суттєво вплинули на структуру страхових продуктів, рівень попиту на них, а також на фінансові результати діяльності страхових компаній. На відміну від мирного періоду, коли ключовими ризиками виступали стихійні лиха, пожежі та крадіжки, у воєнний час основними факторами втрат стали руйнування житлового фонду, інфраструктури та бізнес-активів унаслідок бойових дій.

Однією з ключових особливостей є виключення воєнних ризиків із більшості стандартних страхових договорів. Це означає, що збитки, завдані внаслідок обстрілів, бомбардувань чи інших бойових дій, формально не підлягають відшкодуванню у межах класичного майнового страхування. Такі положення у договорах обмежують можливості страховиків, адже покриття масштабних руйнувань потребувало б надзвичайних резервів, що перевищують фінансові можливості вітчизняних компаній. У цьому контексті особливої ваги набувають механізми перестрахування воєнних ризиків за участю міжнародних партнерів, фондів та донорських організацій[20].

З фінансової точки зору воєнний період характеризується зниженням платоспроможності населення та бізнесу, що призводить до скорочення кількості укладених договорів. Значна частина клієнтів відмовилася від страхування через економію коштів або втрату майна. Водночас попит зберігався на страхуванні об’єктів, пов’язаних із банківським кредитуванням — іпотек, автокредитів, корпоративних позик. У таких випадках страхування залишається обов’язковою умовою отримання фінансування, а банки, зацікавлені у збереженні заставного майна, фактично підтримують цей сегмент ринку навіть у кризових умовах.

Ще однією особливістю є зростання ролі держави у відновленні системи страхового захисту. Уряд ініціює програми компенсацій збитків для населення та бізнесу, а також розробляє механізми залучення міжнародного перестрахування. Водночас в Україні формується ринок страхування інвестицій від воєнних ризиків, який має важливе значення для відновлення економіки у післявоєнний період. Саме страхування іноземних інвестицій стає запорукою притоку капіталу, адже жоден великий інвестор не готовий вкладати кошти без гарантій їхнього захисту.

У післявоєнний період розвиток майнового страхування матиме низку специфічних рис. По-перше, очікується масове відновлення житлового та промислового фонду, що створить додатковий попит на страхові продукти. Банки активно видаватимуть кредити на відбудову житла й бізнесу, а

страхування стане невід'ємною складовою кредитних угод. По-друге, прогнозується зростання ролі цифрових технологій, адже у воєнний час багато страхових компаній оптимізували діяльність, впровадивши онлайн-продажі полісів та дистанційне врегулювання збитків. Це підвищує доступність страхових послуг і знижує витрати страховиків[21].

З погляду фінансів, страховий ринок у післявоєнний період може стати потужним джерелом інвестиційних ресурсів. Акумульовані страхові премії й резерви будуть спрямовані на купівлю державних цінних паперів, фінансування інфраструктурних проектів та підтримку реального сектору. Таким чином, страховики відіграватимуть роль не лише як фінансові посередники, але й як інвестори у відбудову економіки.

Разом з тим, післявоєнний розвиток майнового страхування стикається з низкою викликів. Серед них — необхідність формування довіри до страхових компаній, адже частина населення скептично ставиться до можливості отримання реальних виплат. Також актуальним залишається питання капіталізації страхових компаній: для покриття потенційних збитків у післявоєнний період потрібні суттєві фінансові ресурси, які можуть бути забезпечені лише за рахунок залучення іноземних перестраховиків та інвесторів.

Таким чином, особливості страхування майна у воєнний і післявоєнний період полягають у:

• домінуванні воєнних ризиків, що не покриваються стандартними договорами;

• збереженні попиту на страхування заставного майна у зв'язку з банківським кредитуванням;

• активізації ролі держави та міжнародних організацій у створенні механізмів перестрахування;

• поступовому відновленні ринку внаслідок потреби у відбудові житлового та промислового фонду;

• зростанні значення страхових компаній як інвесторів у національну економіку[22].

Таблиця 1

SWOT-аналіз стану функціонування страхового ринку в умовах військового стану

Можливості	Загрози
1. Розвиток страхового ринку – впровадження нових страхових продуктів, спрямованих на покриття воєнних ризиків та розширення клієнтської бази. 2. Цифровізація та інновації – застосування сучасних технологій для оптимізації процесів оцінки ризиків, укладання договорів та здійснення страхових виплат. 3. Міжнародне партнерство – встановлення співпраці з міжнародними організаціями задля спільного управління ризиками та створення нових рішень. 4. Соціальна відповідальність – реалізація програм корпоративної соціальної відповідальності, спрямованих на підтримку постраждалих від воєнних дій, що сприятиме зміцненню іміджу компанії. 5. Інвестиційна привабливість – залучення додаткових інвестицій від міжнародних фінансових інституцій для забезпечення стабільності та подальшого розвитку країни.	1. Тривала війна чи воєнний конфлікт – затяжні бойові дії можуть спричинити значні фінансові збитки та виснаження ресурсів як державної економіки, так і страхових компаній. 2. Економічна нестабільність – загострення кризових явищ знижує платоспроможність клієнтів та підвищує ризик банкрутств. 3. Політичні ризики – нестабільна політична ситуація створює додаткову непередбачуваність та загрози для бізнесу. 4. Законодавчі зміни – раптові корективи у нормативно-правовій базі можуть ускладнити діяльність страхових компаній і стати бар’єрами для розвитку. 5. Психологічний фактор – страх, невизначеність і недовіра серед населення знижують зацікавленість у страхових продуктах та готовність укладати договори.
Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Досвід управління ризиками – страхові компанії володіють напрацьованими методиками оцінки та мінімізації ризиків, що допомагає швидко реагувати й адаптуватися до нових умов.	1. Зростання ризиків – воєнні дії підвищують ймовірність значних збитків, що ускладнює діяльність страхових компаній. 2. Високі витрати – через підвищений рівень ризиків зростає собівартість

2. Створення інноваційних продуктів – розробка страхових програм, які враховують особливості ризиків у період воєнного стану. 3. Фінансова стійкість – формування та використання резервних фондів, що забезпечують можливість здійснення виплат навіть при значних збитках. 4. Міжнародне партнерство – співпраця з глобальними перестрахувальними компаніями для ефективного розподілу ризиків. 5. Підтримка держави – отримання субсидій, гарантій та інших форм допомоги, що сприяють стабільному функціонуванню страхового ринку в кризових умовах.	страхування, що робить продукти менш доступними для населення. 3. Дефіцит довіри – у період нестабільності клієнти можуть сумніватися у надійності страхових компаній. 4. Регуляторні обмеження – зміни у законодавстві або нові вимоги здатні створювати додаткові бар'єри для роботи страховиків. 5. Фінансові труднощі – воєнний стан знижує платоспроможність клієнтів та збільшує кількість випадків несплати страхових внесків.

Отже, ринок майнового страхування України у воєнний та післявоєнний період демонструє як суттєві ризики, так і значні можливості. Його подальший розвиток залежатиме від рівня державної підтримки, інтеграції у світові фінансові ринки та ефективності співпраці зі сферою банківських послуг.

2.3. Проблеми розвитку майнового страхування

Ринок майнового страхування України, незважаючи на свій потенціал, стикається з низкою серйозних проблем, що обмежують його розвиток та знижують конкурентоспроможність у порівнянні з ринками розвинених країн. Ці проблеми мають як внутрішній характер (недоліки регулювання, фінансова нестійкість страхових компаній, низька довіра населення), так і зовнішній (економічна криза, війна, скорочення платоспроможного попиту). Аналіз цих

факторів є ключовим для розуміння динаміки ринку та визначення перспектив його розвитку.

Однією з основних проблем є низький рівень проникнення страхування (insurance penetration). В Україні частка страхових премій у ВВП не перевищує 1%, тоді як у країнах ЄС цей показник сягає 5–7%. Це свідчить про слабкий розвиток страхових послуг у фінансовій системі та обмежений вплив страхування на економічну стабільність. Причинами такої ситуації є недостатній рівень фінансової грамотності населення, низька культура користування страховими інструментами та брак довіри до фінансових установ[23].

Другою проблемою є фінансова нестійкість страхових компаній. Значна їх частина має недостатній обсяг капіталу, що обмежує можливості формування страхових резервів і своєчасної виплати відшкодувань. У кризових умовах це призводить до банкрутств, зменшення кількості гравців на ринку та концентрації капіталу у кількох великих компаній. Для банківської сфери це створює додаткові ризики, оскільки у разі неплатоспроможності страховика під загрозою опиняється захист заставного майна позичальників.

Третя проблема пов’язана із виключенням воєнних ризиків із більшості страхових договорів. Унаслідок цього значна частина збитків населення та бізнесу в умовах війни залишається непокритою, що підриває довіру до страхових компаній. З одного боку, така політика обґрунтована з фінансової точки зору — вітчизняні страховики не здатні самостійно акумулювати достатньо резервів для компенсації масштабних руйнувань. З іншого боку, це знижує привабливість страхових продуктів для клієнтів, а отже — скорочує попит на ринку[24].

Важливою проблемою є також обмежений зв’язок із міжнародними страховими та перестраховими компаніями. Наявність перестрахування є необхідною умовою стабільності ринку, адже воно дозволяє розподіляти ризики між учасниками глобальної фінансової системи. Проте українські страховики часто мають обмежений доступ до якісних програм

перестрахування через високі ризики країни та нестачу довіри з боку міжнародних партнерів. Це значно знижує здатність ринку до стійкого функціонування.

Ще однією проблемою є тінізація страхового бізнесу та непрозорість діяльності окремих компаній. Часто страховики завищують показники премій або занижують обсяги виплат, що створює викривлену картину ринку. Такі дії негативно впливають на статистику, знижують рівень інвестиційної привабливості та ускладнюють державне регулювання.

З фінансової точки зору критичним фактором розвитку є низький рівень капіталізації та інвестиційного потенціалу страхових компаній. У розвинених країнах страхові резерви виступають потужним джерелом інвестицій у державні цінні папери, інфраструктурні проекти та корпоративні облігації. В Україні ж страхові компанії переважно розміщують кошти у банках або короткострокових інструментах, що не сприяє довгостроковому розвитку економіки.

З боку клієнтів ключовою проблемою є низька платоспроможність населення та бізнесу, що обмежує попит на страхові послуги. Умови війни ще більше погіршили ситуацію: домогосподарства скоротили витрати на необов’язкові фінансові продукти, а підприємства часто відмовляються від страхування через загрозу втрати всього активу, який не підлягає відшкодуванню у випадку бойових дій[25].

Окремо варто відзначити регуляторні проблеми. Хоча ринок перебуває під наглядом Національного банку України, законодавча база досі має прогалини. Не існує дієвого механізму захисту прав страхувальників у випадку неплатоспроможності страховика, відсутні гарантійні фонди, подібні до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб у банківській сфері. Це створює додаткові ризики для клієнтів і знижує довіру до страхової системи.

Таким чином, основними проблемами розвитку майнового страхування в Україні є:

• низький рівень проникнення страхових послуг у фінансову систему;

• фінансова нестійкість і недостатня капіталізація страхових компаній;

• відсутність покриття воєнних ризиків у більшості договорів;

• обмежений доступ до міжнародного перестрахування;

• тінізація бізнесу та непрозорість діяльності окремих компаній;

• низька платоспроможність населення й бізнесу;

• недосконале державне регулювання та слабкий захист прав страхувальників[26].

Отже, подолання цих проблем потребує комплексних рішень, серед яких: зміцнення фінансової стійкості страховиків, залучення іноземного перестрахування, створення державних гарантійних механізмів, підвищення фінансової грамотності населення та інтеграція страхового ринку у глобальну фінансову систему.

РОЗДІЛ 3. Перспективи розвитку майнового страхування в Україні

3.1. Вплив цифровізації та інновацій на майнове страхування

У сучасних умовах цифровізація є однією з ключових тенденцій розвитку фінансових ринків. Вона охоплює не лише банківську та інвестиційну сферу, але й страховий ринок, що в Україні поступово набуває ознак інтеграції у світовий фінансовий простір. Майнове страхування, будучи важливою складовою системи захисту майнових інтересів громадян і бізнесу, суттєво трансформується під впливом цифрових інновацій.

Традиційні моделі страхування в Україні довгий час ґрунтувалися на особистому контакті між клієнтом і страховиком: відвідування офісів, паперові договори, складні процедури врегулювання збитків. Проте із розвитком цифрових технологій ці підходи поступово відходять у минуле. Страхові компанії дедалі активніше застосовують цифрові канали продажів і комунікацій, що дозволяє знизити адміністративні витрати та підвищити швидкість обслуговування[27].

Одним із ключових факторів змін стала можливість укладення договорів онлайн. Використання кваліфікованого електронного підпису та інтеграція страхових послуг із державними платформами, зокрема мобільним застосунком «Дія», створюють передумови для спрощення доступу громадян до майнового страхування. У перспективі це може забезпечити перехід більшої частини ринку у цифровий формат, що відповідає світовим тенденціям.

Ще одним важливим напрямом цифровізації є впровадження Big Data та алгоритмів штучного інтелекту. Для майнового страхування це має велике значення, адже точність оцінки ризиків безпосередньо впливає на фінансову стабільність страховика та доступність полісів для клієнтів.

Наприклад, на основі аналізу великих масивів даних (ринкова вартість нерухомості, історія страхових випадків у конкретному регіоні, технічні характеристики майна) компанії можуть формувати більш справедливі тарифи

для страхувальників. Це дозволяє уникати завищених премій і водночас знижувати ризики збитковості портфеля[28].

В Україні активно розвиваються InsurTech-платформи, які створюють нові можливості для продажу й обслуговування страхових продуктів. Завдяки таким сервісам клієнт отримує можливість порівняти кілька пропозицій від різних компаній, обрати оптимальну за ціною та умовами, а також оформити поліс онлайн у кілька кліків.

Яскравими прикладами є сервіси polis.ua, Hotline Finance, Finance.ua, які надають споживачам доступ до широкого спектра страхових продуктів, у тому числі майнових. Це підвищує рівень фінансової грамотності населення, стимулює конкуренцію між страховими компаніями та змушує їх удосконалювати власні продукти.

Крім того, великі гравці ринку, такі як ARX, PZU Україна, Універсальна, Оранта, активно впроваджують власні мобільні додатки, які дозволяють клієнтам управляти полісами, здійснювати платежі та отримувати консультації у режимі реального часу.

Окремої уваги заслуговує перспектива використання блокчейн-технологій. Вони забезпечують високий рівень прозорості та захисту даних, що є надзвичайно важливим для страхового бізнесу. Смарт-контракти, створені на основі блокчейну, здатні автоматично виконувати умови страхових договорів, що значно знижує ризик шахрайства[29][14].

Водночас цифровізація породжує нові виклики, серед яких особливе місце займає кібербезпека. Збільшення кількості онлайн-операцій підвищує ризики витоку персональних даних і кібератак на страхові компанії. Це вимагає від ринку додаткових інвестицій у системи захисту інформації, впровадження сучасних стандартів кіберзахисту та навчання персоналу.

В умовах воєнного стану цифрові інновації набули ще більшої актуальності. Зокрема, страхові компанії змушені адаптуватися до нових реалій, коли особистий контакт із клієнтом часто унеможливлений. Мобільні

додатки та онлайн-сервіси стали головним каналом комунікації та врегулювання страхових випадків[30].

Таким чином, цифровізація та інноваційні технології суттєво змінюють ринок майнового страхування України. Основними напрямами розвитку є:

• перехід до онлайн-договорів та використання електронного підпису;

• застосування Big Data та штучного інтелекту для точнішої оцінки ризиків;

• поширення InsurTech-сервісів і мобільних додатків;

• перспективи впровадження блокчейну та підвищення рівня кібербезпеки;

• використання цифрових технологій для фіксації збитків у період воєнного стану та післявоєнного відновлення.

З огляду на ці тенденції можна стверджувати, що цифровізація виступає не лише інструментом модернізації страхового бізнесу, а й важливим фактором підвищення фінансової стійкості та довіри населення до страхової системи. У майбутньому саме інновації визначатимуть конкурентоспроможність українських страхових компаній та рівень інтеграції в європейський фінансовий простір.

3.2. Потенціал розвитку страхування житла, аграрного майна та бізнес-активів

Майнове страхування в Україні має значний, проте ще не реалізований потенціал, особливо у сферах страхування житлової нерухомості, аграрного майна та бізнес-активів. Сучасні економічні, політичні та соціальні умови, а також виклики, пов’язані з війною, зумовлюють зростання потреби у фінансовому захисті майнових інтересів громадян і підприємств. У цьому контексті розвиток страхування стає важливим елементом відновлення економіки та інтеграції України у світовий ринок[24].

В Україні страхування житла історично має низький рівень поширення. За даними Національного банку України, лише невелика частка власників

нерухомості має поліс майнового страхування, тоді як у країнах Європейського Союзу цей показник сягає 60–80 %. Основними причинами залишаються низький рівень фінансової культури населення, недовіра до страхових компаній та невисока платоспроможність громадян.

Водночас воєнні події суттєво підвищили актуальність страхування житла. Руйнування та пошкодження будинків у багатьох регіонах країни довели необхідність створення механізмів компенсації втрат. У перспективі це може стати поштовхом для формування системи масового страхування житла із залученням держави. Йдеться про можливість запровадження державних програм підтримки, субсидування страхових премій для соціально незахищених верств населення, а також створення спеціальних фондів відшкодування збитків.

Таким чином, потенціал ринку страхування житла є надзвичайно високим. Його реалізація можлива завдяки розвитку партнерства між державою та приватними страховими компаніями, активній цифровізації процесів та підвищенню рівня довіри населення.

Аграрний сектор традиційно є одним із ключових для економіки України. Проте він також є одним із найбільш ризикових через залежність від погодних умов, кліматичних змін та воєнних загроз. Страхування аграрного майна і врожаю в Україні розвивається повільно: охоплення страхуванням становить менше 10 % посівних площ, тоді як у США чи Канаді цей показник перевищує 70 %[31].

Головними бар’єрами залишаються висока вартість страхових премій та обмеженість пропозицій. Разом із тим, аграрне страхування має значний потенціал розвитку, особливо в умовах євроінтеграції. Європейські фінансові інститути та міжнародні донори вже сьогодні розглядають можливість підтримки українських аграріїв через субсидування страхових програм, що зробить їх доступнішими для фермерів.

Інноваційним напрямом є використання параметричного страхування, яке базується на об’єктивних даних (опади, температура, індекс врожайності

тощо). Такий підхід дозволяє швидко виплачувати компенсації без довготривалих процедур оцінки збитків. Використання супутникового моніторингу та цифрових платформ для збору даних відкриває нові перспективи для розвитку агрострахування в Україні.

Страхування бізнес-активів охоплює широкий спектр об’єктів: комерційну нерухомість, обладнання, транспорт, товарні запаси. Для українського бізнесу воно стає дедалі актуальнішим у зв’язку з високими ризиками, пов’язаними з воєнними діями, нестабільністю енергопостачання та економічною невизначеністю[13].

Великі компанії, особливо з іноземним капіталом, активно використовують майнове страхування як елемент управління ризиками. Проте малий та середній бізнес часто уникає страхування через його вартість та відсутність інформації про вигоди. Зростання цього сегмента можливе завдяки:

• розвитку державно-приватного партнерства, яке дозволить частково компенсувати страхові платежі;

• активному впровадженню цифрових платформ, що спрощують процедуру страхування для підприємців;

• розширенню пропозицій мікрострахування, орієнтованого на малий бізнес.

Особливу роль у розвитку страхування бізнес-активів можуть відіграти міжнародні фінансові організації, які готові підтримувати страхові програми для підприємств, що постраждали від війни. Це сприятиме відновленню економічної активності та залученню інвестицій в Україну[29].

Отже, розвиток страхування житла, аграрного майна та бізнес-активів є одним із ключових напрямів зміцнення українського ринку майнового страхування. Кожен із цих сегментів має значний потенціал, проте для його реалізації необхідно:

• підвищити рівень фінансової грамотності населення та бізнесу;

• залучити державну підтримку у вигляді субсидій та гарантій;

• активніше впроваджувати цифрові технології та інноваційні продукти;

• розвивати партнерство з міжнародними фінансовими організаціями.

Таким чином, страхування майна в зазначених сегментах може стати важливим інструментом економічної стабілізації та післявоєнного відновлення України, а також фактором інтеграції у глобальний ринок страхових послуг.

3.3. Напрями удосконалення системи майнового страхування в Україні

Ринок майнового страхування в Україні перебуває у стані активних змін, однак він усе ще має низку проблем, що стримують його розвиток. Низький рівень довіри населення до страхових компаній, недостатня обізнаність громадян у сфері фінансових послуг, невелике охоплення страхуванням житла та бізнес-активів, а також складна економічна ситуація створюють потребу у пошуку нових шляхів удосконалення страхової системи[5].

Одним із важливих завдань та можливих напрямів входження страхового ринку держави у міжнародне страхове співтовариство є впровадження міжнародних стандартів страхування в Україні. Це можливо при врахуванні внутрішніх можливостей держави, пов'язаних із її економічним та політичним становищем, фінансовою стабільністю та законодавчою базою у галузі страхування.

Практично всі підходи до страхування у зарубіжних країнах зводяться саме до його ролі у різних сферах виробництва та фінансовокредитної системи.

Основні атрибути, що характеризують розвиток страхового ринку на сучасному етапі:

1) встановлення тісних взаємозв’язків між національними ринками на базі створення єдиного культурного, інформаційного та економічного простору,

2) впровадження міжнародних стандартів страхування,

3) уніфікація процесів страхування,

4) використання передових технологій страхування та впровадження їх на національних ринках менш розвинених країн світу,

5)формування та розповсюдження міжнародних інформаційнокомунікаційних систем як техніко-технологічної бази для розширення меж страхового бізнесу,

6) створення нових інтегрованих інститутів страхування міжнародного.

Важливим фактором розвитку ринку є участь держави. У багатьох сегментах, зокрема у страхуванні житла та аграрного майна, приватні компанії не можуть забезпечити доступність послуг без державної підтримки. У цьому контексті перспективними є державні програми субсидування страхових премій для населення та бізнесу, створення спеціальних фондів відшкодування збитків, а також партнерські проєкти між державою та страховими компаніями. Такі моделі дозволяють знизити фінансове навантаження на громадян і водночас стимулюють розвиток приватного сектору[16].

Окремої уваги заслуговує питання впровадження інновацій та цифрових технологій. Сьогодні укладання договорів онлайн, електронний підпис, мобільні додатки та використання державної платформи «Дія» відкривають нові можливості для клієнтів. Подальший розвиток цифрових сервісів, використання великих масивів даних, штучного інтелекту для оцінки ризиків та навіть блокчейн-технологій забезпечить прозорість і швидкість страхових операцій, що стане запорукою підвищення рівня довіри до страхової системи.

Суттєвий потенціал має і розширення спектра страхових продуктів. В умовах воєнних дій та післявоєнного відновлення особливого значення набуває страхування житла, бізнес-активів, аграрного майна, а також спеціальні програми компенсації збитків, завданих війною чи природними катастрофами. Поширення параметричного страхування, заснованого на об’єктивних індикаторах (погодні умови, рівень врожайності тощо), може стати дієвим інструментом для аграрного сектору.

Ще одним важливим напрямом є інтеграція українського страхового ринку до європейського фінансового простору. Гармонізація законодавства зі стандартами ЄС, співпраця з міжнародними страховими та перестрахувальними компаніями, залучення іноземних інвестицій створять додаткові стимули для модернізації ринку та підвищення його надійності.

Таким чином, вдосконалення системи майнового страхування в Україні має базуватися на комплексному підході. Підвищення довіри населення, активна роль держави, впровадження інновацій та розширення спектра страхових продуктів у поєднанні з інтеграцією в європейський фінансовий простір дозволять сформувати конкурентоспроможний і стабільний страховий ринок. Така система зможе забезпечити ефективний захист майнових інтересів громадян і бізнесу, сприяти економічній стабільності та відновленню країни в післявоєнний період[24].

ВИСНОВКИ

У ході проведеного дослідження було з’ясовано, що майнове страхування є важливою складовою фінансової системи України, оскільки воно забезпечує захист економічних інтересів населення та бізнесу від непередбачуваних ризиків, сприяє підвищенню фінансової стійкості та довіри до фінансових інститутів. У сучасних умовах воно набуває особливої актуальності у зв’язку з масштабними економічними та соціальними викликами, зумовленими воєнними діями, а також зростанням ролі цифровізації у фінансовій сфері.

Проведений теоретичний аналіз показав, що майнове страхування виконує важливі функції: компенсаторну, превентивну та інвестиційну. Воно дозволяє зменшити фінансові втрати в разі настання страхових випадків, стимулює запобігання ризикам та сприяє акумуляції коштів, які можуть бути використані для інвестиційної діяльності. Водночас в Україні цей сегмент страхового ринку все ще характеризується недостатнім рівнем розвитку та охоплення.

Аналіз сучасного стану майнового страхування в Україні показав, що рівень його проникнення суттєво відстає від показників країн ЄС. Причинами цього є низька фінансова грамотність населення, недовіра до страхових компаній, недостатній рівень державної підтримки та обмеженість страхових продуктів. Разом із тим, спостерігається позитивна динаміка у впровадженні цифрових інновацій, розвитку InsurTech-платформ, застосуванні електронних договорів і дистанційного врегулювання збитків.

Особливу увагу в роботі було приділено аналізу впливу цифровізації та інновацій на майнове страхування. Доведено, що використання великих масивів даних, штучного інтелекту, блокчейн-технологій та мобільних додатків створює передумови для підвищення прозорості та доступності страхових послуг. Це дозволяє скоротити час укладення договорів, прискорити виплату компенсацій та підвищити рівень задоволеності клієнтів.

Перспективним напрямом розвитку є страхування житла, аграрного майна та бізнес-активів. Саме ці сегменти набули особливого значення в умовах воєнних дій та післявоєнного відновлення економіки. Страхування житла може стати механізмом компенсації збитків громадян, аграрне страхування — інструментом захисту фермерів від кліматичних і ринкових ризиків, а страхування бізнес-активів — гарантією відновлення економічної активності підприємств. Для їхнього розвитку потрібна активна участь держави, субсидування страхових премій, створення партнерських програм і залучення міжнародних фінансових організацій.

На основі проведеного дослідження сформульовано напрями вдосконалення системи майнового страхування в Україні. До них належать: підвищення рівня довіри населення та бізнесу до страхових компаній, розвиток державної підтримки та партнерських моделей, упровадження інноваційних технологій і цифрових сервісів, розширення спектра страхових продуктів та інтеграція у європейський фінансовий простір. Реалізація цих заходів дозволить створити більш ефективну, прозору та конкурентоспроможну систему страхування, здатну забезпечити належний рівень фінансового захисту для громадян та бізнесу.

Таким чином, мета курсової роботи досягнута, а поставлені завдання виконано. Теоретичні положення, аналітичні результати та запропоновані напрями вдосконалення мають практичне значення для розвитку національного ринку майнового страхування та можуть бути використані у діяльності страхових компаній, державних органів та суб’єктів господарювання.

СПИСКИ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Соловей І. В. Проблемні аспекти розвитку майнового страхування в Україні. Збірник наукових праць СумДУ. – Суми : Сумський державний університет, 2018. – 124 с.

2. Літвінова В. О. Розвиток майнового страхування в Україні на прикладі автострахування : бакалаврська робота. – Київ : Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2024. – 67 с.

3. Шуплякова С. Б. Перспективи розвитку майнового страхування в Україні : магістерська робота. – Чернігів : Національний університет «Чернігівська політехніка», 2022. – 92 с.

4. Плахута С. М. Перспективи розвитку майнового страхування в Україні : магістерська робота. – Чернігів : Національний університет «Чернігівська політехніка», 2023. – 105 с.

5. Барабаш Л. В. Функціонування ринку страхування майна в Україні // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2021. – Вип. 1 (49). – С. 21–29.

6. Демчук Н. І. Страховий ринок України: тенденції та проблеми розвитку. – Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2020. – 210 с.

7. Кириченко О. А. Страхування: сучасний стан та перспективи розвитку : навч. посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 368 с.

8. Бойко І. М. Ринок майнового страхування в Україні: проблеми та напрями розвитку // Фінанси України. – 2019. – № 9. – С. 85–94.

9. Васильєва Т. А. Страхові послуги: навч. посібник. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 274 с.

10. Бєлєнкова О. Ю. Страхування майнових ризиків в умовах воєнного стану. – Одеса : Одеський національний економічний університет, 2023. – 156 с.

11. Герасименко Л. В. Страхування майна та ризиків підприємницької діяльності : монографія. – Київ : КНЕУ, 2021. – 298 с.

12. Коваленко О. В. Майнове страхування в Україні: сучасні проблеми та перспективи розвитку. – Харків : ХНАУ, 2022. – 184 с.

13. Сич О. В. Страховий бізнес в Україні: стан та напрями розвитку. – Тернопіль : ТНЕУ, 2019. – 220 с.

14. Кравчук Л. С. Інноваційні підходи до розвитку майнового страхування в Україні. – Дніпро : ДУ «Дніпровська політехніка», 2023. – 132 с.

15. Зінченко І. П. Ринок страхування в Україні в умовах євроінтеграційних процесів. – Київ : НУБіП України, 2024. – 244 с.

16. Іваненко В. С., Курепін В. М. Управління професійними ризиками на вітчизняних підприємствах. Проблеми та перспективи розвитку охорони праці : матеріали XII Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів, м. Львів, 12 травня 2022 р. Львів : ЛДУ БЖД, 2022. С. 97-99.

17. Ткаченко А. В. Сучасний стан та перспективи розвитку страхування майна в Україні // Економіка та держава. – 2019. – № 6. – С. 112–116.

18. Дяченко М. С. Майнове страхування в системі економічної безпеки підприємств. – Полтава : Полтавський університет економіки і торгівлі, 2021. – 176 с.

19. Лисенко І. Г. Страхування: теорія і практика : навч. посібник. – Київ : Кондор, 2020. – 342 с.

20. Орловська О. І. Ринок страхових послуг в Україні: проблеми і напрями розвитку. – Черкаси : ЧДТУ, 2022. – 198 с.

21. Кушнір С. М. Майнове страхування як інструмент мінімізації ризиків домогосподарств // Вісник економічної науки України. – 2020. – № 2. – С. 45–51.

22. Бровко О. А. Страхування: підручник. – Київ : Центр учбової літератури, 2018. – 512 с.

23. Кондратенко Ю. В. Страхування підприємницьких ризиків в умовах воєнного стану. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2023. – 164 с.

24. Мороз Н. В. Інновації у сфері майнового страхування в Україні // Вісник КНЕУ. – 2021. – № 7. – С. 74–82.

25. Гончаренко А. П. Страховий ринок України: навч. посібник. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 289 с.

26. Кузьменко С. В. Тенденції розвитку майнового страхування в умовах євроінтеграції України. – Суми : СумДУ, 2024. – 203 с.

27. Савчук Р. І. Ринок майнового страхування в Україні: проблеми становлення та шляхи розвитку. – Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника, 2020. – 172 с.

28. Петренко Л. М. Страхування: навчальний посібник. – Київ : Ліра-К, 2019. – 416 с.

29. Гаврилюк О. О. Майнове страхування в умовах воєнних ризиків: виклики та перспективи // Фінанси, облік і аудит. – 2023. – № 4. – С. 92–99.

30. Чорна І. В. Теоретичні засади та сучасні тенденції розвитку страхового ринку України. – Одеса : ОНУ ім. І. Мечникова, 2021. – 224 с.

31. Романюк Т. Б. Перспективи розвитку майнового страхування в умовах глобалізації. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2024. – 188 с.